

Policajt ako morálny aktér podľa etiky cnosti

Anotácia: Príspevok poukazuje na potrebu rešpektovania a uplatňovania profesijnej etiky a etických princípov v profesii policajta nielen na úrovni deontológie, ale aj na úrovni etiky cnosti, kde sa cnosťami rozumejú určité charakterové vlastnosti morálne vyspelého aktéra. Vymedzuje potrebu zvýšenia profesionálnej kvality práce PZ najmä prostredníctvom kultivácie individuality osobnosti policajta.

Kľúčové slová: etika cnosti, profesijná etika, prax, morálny aktér, policajt.

Aristotelova koncepcia cností

Cnosť je frekventovanou súčasťou teoretického skúmania, objavuje sa takmer v celých dejinách etiky. Teoretické prístupy, koncentrujúce sa na uvedenú problematiku, sa vyznačujú rozmanitosťou, diferencovanosťou, preto možno uvažovať o teóriách cností. Plejáda rôznych, relatívne nekonzistentných teoretických názorov svedčí o ťažkostiach pri hľadaní zhody v otázke identifikovania a postulovania jedného rešpektovateľného teoretického východiska cností (Predanociová, 2011, s. 7).

Aristotela možno považovať za zakladateľa dlhodobej teoretickej tradície, a práve preto by sme stručne zhrnuli jeho koncepciu cnosti. Je to potrebné aj pre správne pochopenie ďalšej časti príspevku, kde sa zaoberáme etikou cnosti podľa Alasdaira MacIntyra v kontexte sociálnych praxí.

Keďže jestvujú všelijaké formy činnosti, jestvuje aj mnoho cieľov. Cieľom lekárstva je zdravie, lodiarstva loď... Ale všetky takéto činnosti sú podriadené jednej určitej schopnosti a aj iné činnosti podriadené iným. Vo všetkých činnostiach však treba ciele nadradených činností uprednostniť pred cieľmi všetkých podradených činností, lebo práve pre prvé sledujeme tie druhé. Pritom je to jedno, či sú cieľom konania činnosti samy, alebo aj niečo iné popri nich. Ak majú teda rozličné formy činnosti skutočne jeden konečný cieľ, o ktorý sa usilujeme preň sám, kým všetky ostatné chceme iba pre tento konečný cieľ a nekladenie si vždy za cieľ jedno kvôli druhému, lebo tak by sme postupovali donekonečna a každé úsilie by bolo prázdne a márne, je zrejme, že týmto konečným cieľom je dobro, a to dobro najvyššie (Aristoteles, 1979, s. 19 – 20).

Ak majú teda všetky mysliteľné činnosti jeden jediný cieľ, tak je ním dobro, ktoré môže človek dosiahnuť svojou činnosťou, ak majú však viacej cieľov, tak sú nimi dosiahnuteľné dobrá. Musíme dodať, že Aristoteles rozoznáva tri druhy činností človeka, ktoré smerujú k dobru: umenie, vedecké skúmanie a všetko praktické konanie. Každá činnosť sleduje konkrétny cieľ. Zdá sa, že najvyššie dobro je konečným cieľom. Z toho vyplýva záver: ak jestvuje jeden jediný konečný cieľ, je to hľadané dobro, ak ich je viacej, tak je to najdokonalejší z nich. Za dokonalejšie označujeme dobro, ktoré je samo pre seba hodné úsilia, na rozdiel od toho, ktoré je prostriedkom pre iné dobro. Za to dokonalé dobro označuje Aristoteles predovšetkým blaženosť, pretože tú si totiž vždy žiadame pre ňu samu a nikdy nie pre čosi iné. Blaženosť sa teda javí ako čosi dokonalé a sebestačné, lebo je konečným cieľom všetkého ľudského konania. Blažený človek dobre žije a dobre koná, lebo takmer všeobecne sa hovorí, že blaženosť značí dobrý život a dobré konanie. Blaženosť je zaiste aj mnohým ľuďom spoločná, lebo ju môžu učením a úsilím zrejme dosiahnuť všetci ľudia okrem tých, čo sú od prírody neprístupní cnosti. Blaženosť predpokladá mravnú dokonalosť a dokonalý život, ako tvrdí autor.

Keďže je blaženosť akási činnosť duše v zmysle dokonalkej cnosti, musíme skúmať, čo je cnosť. Ľudskou cnosťou nerozumieme telesnú zdatnosť, ale duševnú a blaženosť označujeme za duševnú činnosť. Následne autor uvádza zložky duše, podľa čoho rozlišuje aj cnosti na rozumové (dianoetické) a mravné (etické). Múdrosť, chápatosť a rozumnosť sú rozumové cnosti, štedrosť a striedmosť sú mravné cnosti. Keď totiž hovoríme o mravnom charaktere človeka, nehovoríme, že

je múdry alebo inteligentný, ale že je pokojný alebo striedmy, ale aj múdreho človeka chválime pre jeho duševný stav. Tie stavy však, ktoré sú hodné chvály, nazývame cnosťami (Aristoteles, 1979, s. 27 – 41).

Cnosť je teda dvojaká, rozumová a mravná. Rozumová cnosť vzniká a vyrastá prevažne z učenia, a preto potrebuje skúsenosť a čas. Mravná cnosť vzniká zo zvyku. Z toho je jasné, že nijaká mravná cnosť nie je nám od prírody vrozená. Preto cnosti v nás nevznikajú ani prirodzene, ani neprirodzene, máme iba prirodzenú vlohu nadobudnúť ich a k dokonalému stavu sa potom približujeme zvykom. Ďalej, čoho sa nám prirodzene dostáva, z toho si prinášame najskôr iba schopnosti a až potom prejavujeme príslušné činnosti. Cnosti však nadobúdame až po predchádzajúcej činnosti, ako je to pri ostatných remeslách. Lebo čo sa musíme predtým naučiť, ako to môžeme robiť, naučíme sa to tak, že to robíme. Autor to uvádza na príklade staviteľa. Ten, kto stavia, stáva sa staviteľom. Aj spravodlivými sa stávame tak, že spravodlivo konáme, striedmy, keď striedmo konáme, a udatnými, keď udatne konáme. Slovom, stavy vznikajú z rovnakých jednotlivých činností. Preto musíme dať svojim činnostiam určitú kvalitu, lebo stavy sa riadia ich rozdielmi. Teda od toho, či si už od mladosti zvykáme konať tak alebo onak, nezávisí málo, ale veľa, dokonca všetko (Aristoteles, 1979, s. 42 – 43).

Samozrejme dôležité pre nás je vymedzenie vzťahu medzi cnosťou a konaním. Aristoteles pozornosť upriamuje na praktické činnosti, na to, akým spôsobom sa majú vykonávať, lebo práve ony určujú, aké stavy vznikajú. To znamená, že cnosti sa vzťahujú na jednotlivé činnosti. Ďalej cnosti vznikajú z cnostného konania. Skutki sa teda nazývajú spravodlivými a striedmy, vtedy, keď sú také, akoby ich robil človek spravodlivý alebo striedmy. Lenže spravodlivý a striedmy nie je ten, kto ich iba vykonáva, ale aj ten, kto ich vykonáva tak, ako ich vykonávajú spravodliví a striedmi. Dobro sa teda hovorí, že človek sa stáva spravodlivým tým, že koná spravodlivo, striedmym tým, že koná striedmo. Lenže bez takejto činnosti si nikto nemôže myslieť, že sa raz stane mravne dobrým. No konania v oblasti mravnosti nemajú charakter spravodlivosti alebo striedmosti, ak majú iba nejakú vlastnosť, ale sám človek, ktorý ich vykonáva, musí ich robiť v určitom stave. Po prvé, musí ich robiť vedome, po druhé, na základe slobodného rozhodnutia, a to rozhodnutia pre samu vec a po tretie, musí ich vykonávať s pevnou a neotrasiteľnou istotou (Aristoteles, 1979, s. 44 – 48).

Autor ďalej rozoberá strednosť cnosti, nadbytok a nedostatok ako protiklady cnosti a pravidiel na hľadanie stredu. Toto všetko môžeme zhrnúť do základnej definície cnosti, s ktorou sa úplne stotožňujeme. „Cnosť je vedome volený stav, nachádza sa v onom strede, ktorý je stredom vzhľadom na nás a ktorý je určený úsudkom tak, ako by ho určil rozumný človek.“ „Je stredom medzi dvoma nesprávnymi spôsobmi charakterizovanými nadbytkom a nedostatkom tak, že cnosť vie nájsť stred a rozhodnúť sa preň, keďže nesprávne spôsoby v citoch a konaniach jednak nedosahujú správnu mieru, jednak ju prekračujú.“ „Preto keď chceme vyjadriť jej podstatu a pojem, musíme povedať, že cnosť je stredom, ale keď chceme označiť jej hodnotu a vnútornú dokonalosť, povieme, že cnosť je vrcholom“ (Aristoteles, 1979, s. 51 – 52).

Takto sme zistili, že človek sa v rámci svojej činnosti musí snažiť dosiahnuť najvyššie dobro, ktoré je podľa Aristotela blaženosť, ktorá sa javí ako čosi dokonalé a sebestačné, lebo je konečným cieľom všetkého ľudského konania. Za výkon a úlohu človeka pokladáme určitý život založený na rozumovej činnosti duše a na rozumnom konaní. Následne sme charakterizovali rozdelenie cnosti, ich vzťah medzi nimi a konaním a aj to, že cnosti musia vznikáť z cnostného konania.

Policajt ako morálny aktér podľa etiky cnosti Alasdaira MacIntyry

V súvislosti s pochybnosťou o možnosti vypracovať ucelený systém morálnych princípov v ich absolútnej platnosti a univerzálnej aplikovateľnosti cestou nezainteresovaného výkonu rozumu MacIntyre považuje za produktívne vrátiť sa k aristotelovskej teologickej vízii etiky. V osnovaní etiky na pojmach dobra a cnosti vidí kľúč k tomu, ako dať ľudskému životu

pochopiteľnosť a zrozumiteľnosť. Klasická tradícia a klasický pohľad na človeka, ktorej jadrom je Aristotelova etika cnosti, má poskytnúť adekvátny model na to, aby sme dokázali uchopiť podstatu individuálneho a sociálneho života ako života smerujúceho k istému cieľu (Smreková, Palovičová, 2003, s. 73).

Autor Kuna (2010, s. 65) vysvetľuje, že jeho aristotelovská etika cností je koncipovaná v podobe troch vzájomne prepojených rovín pre formuláciu koncepcie morálnej cnosti. Prvé štádium vyžaduje vysvetliť pozadie toho, čo sa nazýva prax, respektíve praktická činnosť (a practice), druhé výklad toho, čo sa označuje ako naratívny poriadok jednotlivého ľudského života (the narrative order of a single human life), tretie vyžaduje detailnejšie objasniť to, čo konštituuje morálnu tradíciu. Každá nasledujúca rovina predpokladá predchádzajúcu rovinu, avšak neplatí to obrátene (MacIntyre, 2004, s. 219).

Rovina praxe je základnou rovinou vzhľadom na pochopenie morálky a uplatňovania cností. Termín prax pre MacIntyra je „akákoľvek koherentná, vnútorne komplikovaná podoba spoločensky ustanovenej kooperatívnej ľudskej činnosti, prostredníctvom ktorej dosahujeme dobrá inherentné tejto forme činnosti, a to v úsilí o dosiahnutie tých štandardov dokonalosti, ktoré zodpovedajú a do určitej miery definujú túto formu činnosti, čo systematicky rozširuje nielen ľudské schopnosti dosahovať dokonalosť, ale i ľudské chápanie príslušných cieľov a dobier“ (MacIntyre, 2004, s. 220).

Mnohí autori ako Kuna, Palovičová, Smreková, zdôrazňujú, že kľúčovým termínom uvedenej definície je pojem „foriem dobra, ktoré vnútorne prináleží praxi“. Znamená to, že ich možno opísať len v termínoch konkrétnej praxe (napríklad autor to vo svojom diele vysvetľuje na príklade šachovej hry so sedemročným inteligentným dieťaťom), a zároveň, že rozpoznať a identifikovať ich môže iba ten, kto takúto prax realizuje. „Napríklad v architektúre ide o dizajn krásneho a funkčného priestoru, v hre na husle o perfektné odohranie koncertu, pri fungovaní domácnosti o výchovu zdravých a dobrých detí“ (Smreková, Palovičová, 2003, s. 74). To znamená, že inherentné dobrá sú povahovo aj z hľadiska ich získavania viazané na príslušnú prax, teda každá prax poskytuje dobrá charakteristické pre túto jednotlivú prax, a tieto dobrá nemožno získať inak ako účasťou na danej praxi. „Dôležitým aspektom tohto typu dobier je skutočnosť, že sa dosahujú a užívajú kolektívne v úsilí o dosiahnutie praxe zodpovedajúcej podobe dokonalosti“ (Kuna, 2010, s. 70). „Interné formy dobra, to je to, v čom spočíva zmysel danej praxe.“ „Interné formy dobrá sú dobrom pre celú komunitu, nie iba z hľadiska individuálneho života.“ „Navyše sú podnetom pre ďalší rozvoj praxe“ (Palovičová, 2008, s. 739). Uvedené sa teda logicky vzťahuje aj na policajnú prax, ktorej podľa daných skutočností prináležia aj príslušné inherentné dobrá, v ktorých následne spočíva aj zmysel policajnej práce.

MacIntyre (2004, s. 221) ďalej uvádza, že prax sa dá realizovať z dvoch dôvodov: buď pre dosiahnutie dokonalosti v určitom odbore, alebo pre získanie postavenia, peňazí, moci a podobne, to je pre externé formy dobra. Veľmi dôležitá podstata rozdielu medzi týmito dvoma formami realizovania praxe spočíva v tom, ako človek uplatňuje cnosti. Ďalej musíme uviesť, že na rozdiel od inherentných dobier môžeme externé dobrá dosiahnuť aj nezávisle od danej praxe. „Je to preto, lebo sú s ňou spojené náhodne a vonkajším spôsobom.“ „Sú osobným vlastníctvom jej držiteľa, vyvolávajú súťaživosť a z hľadiska podielu na nich platí, že čím ich má niekto viac, tým menej ostáva pre ostatných.“ „Neznamená to však, že externé dobrá nie sú skutočnými dobrami.“ „Naopak, ľudia po nich túžia a dávajú zmysel niektorým cnostiam (napr. spravodlivosť, štedrosť).“ „Podstatné je to, ako sme inherentným dobrám priznali prioritu pred dobrami externými“ (Kuna, 2010, s. 70). V našom prípade to znamená to, aby policajt vykonával svoje povolanie predovšetkým s cieľom dosiahnutia dokonalosti vo svojom odbore, mal by dať prednosť inherentným dobrám, ktoré dávajú zmysel jeho práci. Takto by mal byť nastavený jeho rebríček a až potom brať do úvahy externé dobrá, ako sú peniaze, moc a postavenie. Dôležitosť spočíva v uprednostnení dobier súvisiacich s jeho povolaním pred dobrami, ktoré považujeme v tomto prípade za sekundárne.

MacIntyre (2004, s. 224) tvrdí, že realizácia každej praktickej činnosti predpokladá tak existenciu noriem dokonalosti, ako aj podriadenie sa pravidlám platným pre tú- ktorú formu praxe. Pre lepšiu názornosť uvedieme príklad autoriek Smrekovej a Palovičovej (2003, s. 75), ktoré uvádzajú, že maliar musí rešpektovať zásady maľby, šachista šachové pravidlá, žiak poriadok školy, hospodár techniku hospodárenia. Realizovať určitú prax znamená teda akceptovať autoritu príslušných noriem, ako aj nedokonalosť svojho vlastného výkonu. „Prax vyžaduje od nováčika, aby sa na začiatku podriadil jej pravidlám a štandardom dokonalosti.“ „Na dosiahnutie praxe inherentných dohier sa totiž musíme pedagogicky podriadiť skúsenejším účastníkom danej praxe, ktorí majú nad nimi, ako začiatočníkmi, legitímnu inštruktážnu autoritu.“ „Prax takto vytvára priestor na zdôvodnenie morálnych pravidiel i autentických autorít príslušnej praxe: podriadenie sa platným pravidlám a uznávaným autoritám danej praxe nám umožňuje adekvátnu účasť na praxi a takto sprístupňuje ústredné ciele praxe: jej inherentné dobrá.“ „V tomto kontexte je osobná autorita v určitej praxi neredukovateľná na mocenskú úspešnosť, ale viaže sa na dokonalosť podľa štandardov tejto praxe“ (Kuna, 2010, s. 71).

Na úrovni praxe MacIntyre (2004, s. 224) podáva prvú definíciu cností. „Cnosť je nadobudnutá ľudská kvalita, ktorej vlastnenie a uplatňovanie nám dovoľuje dosiahnuť tie formy dobra, ktoré praxi vnútorne prináležia a ktorých nedostatok toto dosiahnutie znemožňuje.“ Definícia je neúplná, ale objasňuje miesto cností v ľudskom živote a môžeme vyvodiť záver, že cnosť je nadobudnutá ľudská kvalita policajta, ktorej vlastnenie a uplatňovanie mu dovoľuje dosiahnuť tie formy dobra, ktoré vnútorne prináležia jeho povolaniu.

Autor ďalej zdôrazňuje, že existujú dve skupiny cností – prvá sa týka cností úzko viazaných na príslušnú prax a druhá zahŕňa cnosti nevyhnutné pre každú prax, konkrétne ide o spravodlivosť, odvahu a pravdovravnosť (MacIntyre, 2004, s. 224). Bez ohľadu na to, či individuum alebo spoločnosť odmieta tieto tri cnosti, všetky praxe ich vyžadujú. Tieto cnosti zabezpečujú, že prax nestratí svoj charakteristický význam, a tak nezdegeneruje výlučne na nástroj dosahovania externých dohier. Uplatňovanie či neuplatňovanie týchto troch, pre akúkoľvek prax, kľúčových cností teda ovplyvňuje to, či prax bude napredovať, stagnovať, prípadne celkom upadne a zanikne. Preto si myslíme, že tak isto by to malo byť aj v prípade policajnej práce, ak sa jednoducho nebudú uplatňovať uvedené cnosti, i ako aj iné cnosti úzko viazané na príslušnú prax (nezávislosť, oddanosť, pravdovravnosť, spravodlivosť), práca príslušníkov PZ začne upadať, stratí svoj pôvodný význam a zmysel, zdegeneruje sa. Ak sa nebudú uplatňovať v práci policajta cnosti spravodlivosť a pravdovravnosť, znemožní nám to dosiahnutie dohier inherentných jeho praxi do takej miery, že sa jeho prax stane nezmyselnou a zostane len obyčajným nástrojom na dosiahnutie vonkajších dohier. K tomu všetkému Alasdair MacIntyre uvádza myšlienku, s ktorou sa stotožňujeme vzhľadom na policajnú prax: „Každá prax vyžaduje určitý vzťah medzi tými, kto sa na nej podieľa.“ „To znamená, že vtedy sa cnosti javia ako dobrá, vzhľadom na ktoré definujeme svoj vzťah k ostatným ľuďom, s ktorými máme ciele a meritá, na ktorých základe sa utvára prax“ (MacIntyre, 2004, s. 225).

MacIntyre samozrejme nechce a ani nemôže pri svojej koncepcii cností ostať iba na úrovni praxe. Ak by bola cnosť formulovaná výlučne na pozadí pojmu praxe, ľudský život by bol preniknutý príliš mnohými konfliktmi a príliš veľkou arbitrárnosťou (MacIntyre, 2004, s. 234). Cnosti viazané len na prax by spôsobovali vážne problémy. „Predstavme si situáciu matky rodiny, ktorá je súčasne lekárkou a umeleckou fotografkou.“ „Ak by sa cnosti týkali výlučne medicíny, fotografického umenia či rodinného života ako podôb praxe, morálna aktérka čelí konfliktu principiálne odlišných požiadaviek“. Jednotlivec totiž potrebuje racionálne usporiadať rozmanité dobrá/požiadavky praxí. Inými slovami, potrebuje porozumieť vlastnému životu ako zmysluplne usporiadanej jednote. V opačnom prípade mu hrozí, že jeho život bude príliš preniknutý konfliktmi a ľudské voľby v kontexte týchto konfliktov sa budú javiť ako výraz čirej svojvôle daného aktéra (Kuna, 2011, s. 270). To znamená, že zoči-voči pluralite praxí a im zodpovedajúcej pluralite inherentných dohier stojíme pred potrebou racionálneho zoradenia a posúdenia týchto dohier,

respektíve určenie ich miesta a významu v kontexte, ktorý presahuje príslušnú prax. Potrebujeme chápanie „dobier a dobra, ktoré prekračuje mnohorakosť dohier charakterizujúcich praxe“ (MacIntyre, 2004, s. 235).

MacIntyre je presvedčený, že každý človek sa snaží dať svojmu životu zmysel. Potrebuje ho interpretovať tak, že jednotlivé udalosti v ňom sú zmysluplné a stávajú sa zrozumiteľnými. Zamýšľame sa nad celkovým smerovaním nášho života a z toho hľadiska skúmame i jeho parciálne ciele (Palovičová, 2008, s. 740). Ľudský život musíme a máme chápať ako jednotu, teda život, ktorý možno pochopiť ako jeden celok. Jednotlivec musí nejakým spôsobom usporiadať rôznorodé dobrá spolu s externými do koherentného celku svojho života. A práve na to MacIntyre používa pojem naratívny poriadok jednotlivého ľudského života (MacIntyre, 2004, s. 219). Takže význam narácie je v tom, že prostredníctvom nej je človek schopný prerozprávať svoj život od začiatku do konca tak, že jednotlivé udalosti v ňom dávajú zmysel. „Jednota príbehu stelesneného v jednotlivom živote“ (MacIntyre, 2004, s. 251). Ak človek nie je schopný reprodukovať svoj život, potom zažíva pocit straty zmyslu života.

Tak isto ako pojem prax aj pojem narácie slúži na sformulovanie kompletnejšej definície cnosti, a to situovaním cností do vzťahu s dobrým životom. Cnosti v tomto kontexte definuje ako dispozície, ktoré umožňujú človeku nielen dosahovať dobro vlastné praktickým činnostiam, ale aj hľadať a pochopiť, čo je dobrý život. MacIntyre môže takto definovať dobrý ľudský život, ktorý chápe ako život strávený v úsilí o dobrý ľudský život, a cnosti nevyhnutné pre toto úsilie sú tie, ktoré nám umožnia pochopiť, v čom ešte spočíva dobrý ľudský život (MacIntyre, 2004, s. 252).

Uvedené vymedzenie cnosti ešte nie je úplne kompletné. Hľadanie dobra a uplatňovanie cností sa v intenciách jeho koncepcie neuskutočňuje len na úrovni izolovaného individuálneho života. Ľudské bytosti sa o dobrý život nemôžu usilovať úplne samostatne, jestvujú totiž určité širšie sociálne kontexty, v rámci ktorých nachádzajú svoje miesto a odvodzujú z nich svoje pochopenie seba samých. Takže pre úspech individuálneho života je dôležité nielen to, aby mal človek nejaký jednotlivý osamotený účel, ale aj to, aby bol integrovaný do určitého sociálneho kontextu, to znamená, aby sa individuá chápali ako nositelia zvláštnej sociálnej identity. Autor to vysvetľuje takto: „Zdedil som z minulosti mojej rodiny, môjho mesta, rodu, národa rozličné dlhy, odkazy minulosti, legitímne očakávania a záväzky. Všetko toto konštituuje danosť môjho života, moje morálne východisko“ (MacIntyre, 2004, s. 256). Rámec príslušnej morálnej tradície poskytuje každému jej členovi jeho počiatkové morálne východisko. Znamená to, že naše pôvodné východiská sú vždy dané v predstihu a každý z nás je nositeľom určitej spoločenskej identity v rámci tradície, do ktorej sme sa narodili (Kuna, 2010, s. 67). Teda či chceme alebo nie, „sme nositeľmi nejakej tradície“ (MacIntyre, 2004, s. 258).

Tradície predstavujú pozadie praxe, ako aj sociálno-historický a kultúrny kontext ľudskej identity. Význam tradícií vedie autora MacIntyru k tomu, že cnosti spravodlivosti, pravdovravnosti a odvahy dopĺňa o cnosť náležitého porozumenia vlastným tradíciám. Táto cnosť sa manifestuje v pochopení tých budúcich možností, ktoré minulosť sprístupnila prítomnosti (MacIntyre, 2004, s. 259). „Prínosom tohto chápania cnosti je identifikácia cnosti ako nadobudutej vlastnosti, ktorá nám sprístupňuje inherentné dobrá praxi, umožňuje uchovávať a kultivovať praxe, ale aj uchovávať a kultivovať sociálno-kultúrne pozadia praxí, t. j. tradície.“ „Tradície sú nielen pozadím praxí, ale aj širším konverzačným kontextom usporiadania jednotlivého ľudského života do podoby zmysluplnej (naratívne usporiadanej) jednoty“ (Kuna, 2011, s. 270-271).

Doteraz uvedené skutočnosti najlepšie vystihuje autor MacIntyre: „Cnosti nachádzajú svoj zmysel a účel nielen v udržiavaní vzťahov nutných pre dosiahnutie rôznych dohier inherentných praxí, a nielen v udržiavaní formy individuálneho života, ktorá jednotlivcovi umožní usilovať sa o svoje dobro ako o dobro celého jeho života, ale tiež v udržiavaní tradícií, ktoré praxi a jednotlivým životom poskytujú dôležitý historický kontext.“ „Nedostatok spravodlivosti, pravdovravnosti, odvahy, nedostatok významných rozumových cností, to všetko kazí tradíciu,

rovnako ako tie inštitúcie a praxe, ktoré svoj život odvodzujú z tradícií, ktoré v súčasnej dobe stelesňujú“ (MacIntyre, 2004, s. 259).

Takže v prípade policajta môžeme uvedené fakty MacIntyreho koncepcie zhrnúť tak, že cnosti, ich nadobúdanie, ako aj ochrana cností už získaných je znakom toho, že policajt si uvedomuje dôležitosť dobra vo svojom živote a že mu prisudzuje výnimočnú hodnotu ako integrujúcemu princípu jeho individuálneho i sociálneho bytia. Inými slovami, dobro je bez cnostného života nemysliteľné, a ak si ho policajt ako ľudská bytosť zvolí za najvyšší cieľ svojho snaženia, cnosť, respektíve cnostné konanie sa pre neho stáva záväzkom. Akcent na prioritu cností voči pravidlám je v tejto etickej vízii podporený faktom, že morálna záväznosť sa tu nevnučuje imperatívnym spôsobom, ale naopak, že sa tu ponecháva priestor na praktický úsudok o tom, čo je v tej-ktorej situácii morálne náležité. Ľudské bytie bez cností by znamenalo, že policajt by jednak zlyhával v úsilí o dokonalosť v praktických činnostiach výkonu svojho povolania a v rešpektovaní tých medziludských vzťahov, ktoré sú pre dosiahnutie dokonalosti nevyhnutné, a jednak by jeho život ako celok bol narušený a neúplný. To znamená, že nebol by tým životom, ktorý by mal jednotlivca uprednostňovať pri hľadaní najlepšej formy života pre seba.

Policajt by mal uplatňovať cnosti vo svojej praxi, ktoré prináležia jeho práci a ktoré sú s ňou nevyhnutne spojené. Uprednostňovať inherentné dobrá pred externými, aby jeho profesia nestratila zmysel, nespreneverila sa svojmu cieľu a poslaniu. Ďalej svoj život musí chápať ako jednotu, teda život, ktorý možno pochopiť ako jeden celok. Musí nejakým spôsobom usporiadať rôznorodé dobrá spolu s externými do koherentného celku svojho života a toto všetko sa musí diať v kontexte sociálnych väzieb, tradícií.

Záver

S cnosťami sa možno stretnúť v mnohých oblastiach a činnostiach. Cnosti sú tým, čím človeka navonok charakterizujeme pri jeho hodnotení alebo doporučení. Sú akousi vizitkou osoby pri jej vstupe do nejakej komunity, respektíve tými kvalitami charakteru, o ktoré sa prednostne zaujímajú potenciálni zamestnávateľia pri osobnom pohovore s adeptom na určitý profesijný post. Zvláštnou kapitolou sú v tejto súvislosti stavovské cnosti implementované do profesijných kódexov. Pracovitosť, spoľahlivosť, svedomitosť, korektnosť a lojalita sa nezriedka vyzdvihujú a cenia rovnako ako vzdelanie a odbornosť. Cnosť je akási morálna hodnota a predstavujúca zaujímavú odpoveď na vhodné, správne riešenie morálnych problémov. Cnosti sú teda tým, čo robí človeka človekom, sú spôsobom jeho bytia, jeho „štýlom“.

Na základe uvedeného vysvetľujeme i zdôvodňujeme obrat k etike cnosti, ktorá má vo svojom jadre víziu morálne dokonalej ľudskej bytosti, ktorá nadobudla morálne odpovede na súčasné problémy, ktoré sú nedostupné, prípadne slabo upravené, v myšlienkovom rámci deontologickej etiky. Samozrejme nechceme týmto popierať význam morálnych pravidiel či dôsledkov konania v morálnom živote, ale zdôrazňujeme potrebu morálneho aktéra v podobe osoby policajta, ktorého konanie je v súlade s tým, ako by v danej situácii konal praktický rozumný človek. Etika cnosti teda nepopiera význam morálnych pravidiel, dokonca niektoré majú bezpodmienečnú platnosť. Tieto pravidlá však v porovnaní s etikami pravidiel umiestňuje do iného vzťahu k aktérov.

Literatúra

- ARISTOTELES, *Etika Nikomachova*. Slov. preklad J. Špaňár. Bratislava : Pravda, 1979. 272 s. 75-067-79.
- KRSKOVÁ, A. Profesijná etika – zbytočný predmet? In *Bulletin slovenskej advokácie*. ISSN 1335-1079, 2006, č.2, s. 28-33.
- KRSKOVÁ, A. *Dejiny politickej a právnej filozofie*. Bratislava : IURA EDITION, 2011. 690 s. ISBN 978-80-8078-385-3.

- KUNA, M. *Úvod do etiky cnosti*. Ružomberok : Katolícka univerzita v Ružomberku, 2010. 89 s. ISBN 978-80-8084-605-3.
- KUNA, M. Význam cností v kontexte sociálnych praxí a inštitúcií. In *Filozofia*. ISSN 0046-385X, 2011, č. 3, roč. 66, s. 268-272.
- MACINTYRE, A. *Ztráta ctnosti*. Český překlad P. Sadílková, D. Hoffman. Praha : OIKOYMENH, 2004. 332 s. ISBN 80-7298-082-3.
- NESVADBA, P. *Policejní etika*. Plzeň : Aleš Čenek, 2009. 315 s. ISBN 978-80-7380-195-3.
- PALOVIČOVÁ, Z. 2003. Etika cnosti a etika pravidiel. Komplementarita, či alternatívy?. In *Filozofia*. ISSN 0046-385 X, 2003, č.6, roč. 58, s. 396-408.
- PALOVIČOVÁ, Z. 2008. Etika cnosti a dobrého života. In *Dejiny etického myslenia v Európe a USA*. Bratislava: KALLIGRAM, 2008. 728-755 s. ISBN 978-80-8101-103-0.
- PREDANOCYOVÁ, Ľ. *Aristotelova koncepcia cností*. Vydalo ITIS, 2011. 88 s. ISBN 978-80-89256-72-3.
- REMIŠOVÁ, A. Profesionálne etické kódexy. In *Filozofia*. ISSN 0046-385 X, 2000, č.3, roč. 55, s. 218-228.
- SMREKOVÁ, D., PALOVIČOVÁ, Z. *Dobro a cnosť. Etická tradícia a súčasnosť*. Bratislava : IRIS, 2003. 164 s. ISBN 80-89018-15-7.

Key words: virtue ethics, professional ethics, practice moral actor, cop.

Summary

We can encounter virtues in many areas and activities. By means of virtues we can define the human being externally while evaluating its personality. They represent the human being itself while joining some community, i.e. character qualities that potential employers are priority interested in on job interviews. Social virtues implemented into professional codes in this context have a particular character. Diligence, reliability, sedulity, fairness and loyalty are often highlighted and appreciated as well as education and professionalism. The virtue is a moral value that represents an interesting response to appropriate and correct solutions of moral problems. What makes a human being a human being is the virtue that represents its entire being, its "style".

According to what was mentioned above we explain and justify a turnover to the virtue ethics that has in its core a vision of a morally perfect human being that acquired moral responses to the current problems. These problems are inaccessible or modified insufficiently in the context of deontological ethics. We do not want to deny the importance of moral rules or consequences of actions in the moral life, however we stress the need of a moral actor who stands for a police officer whose actions are in compliance with the actions of a reasonable human being if it were in such a situation. Virtue ethics does not deny the meaning of moral rules, moreover some of them have an unconditional validity. These rules, however, compared to the ethics rules places in another relation to actors

*npor. JUDr. Mgr. Lucia Škorcová
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra spoločenských vied
e-mail: luciaskorcova@gmail.com*

Recenzent: mjr. PaedDr. ThLic. Ľudovít Spuchľák, PhD.